

Knjige so zakladi

Avtorica besedil: Nina Vošnjak, Mestni muzej Ljubljana.

Strokovni pregled: dr. Irena Zmuc, Mestni muzej Ljubljana. Oblikovanje: Ivan Mitrevski.

1. Prve knjižnice so bile zasebne

Prve knjižnice so poznali že v prazgodovini, bile pa so zasebne in last vladarjev, na primer knjižnica faraona Keopsa, Hetitska kraljeva knjižnica in knjižnica asirskega kralja Asurbani-pala. V slednji so odkrili kar 25.000 glinenih tablic, popisanih s klinopisom. Vsebovale so zapise o tedanjih znanstvenih dosežkih, zgodovini, družbi, najbolj slaven zapis pa je *Ep o*

8 1 11 6 17 19.

Risba: L. Gruner. Foto: Wikimedia Commons.

2. Javne knjižnice

Prvo javno knjižnico je ustanovil 9 19 8 9 Cezar, saj je želel vsem Rimljanom omogočiti dostop do znanja. Njegovo pobudo so nadaljevali mnogi rimski cesarji. Ali veš, da so imeli Rimljani knjižnice kar v sklopu javnih kopališč, term? Po razpadu rimskega cesarstva so javne knjižnice ponovno zaživele šele mnogo let kasneje, v renesansi; prva javna knjižnica v Evropi je bila Medičejska knjižnica v Firencah. Na splošno so javne knjižnice pojav, ki je tesno povezan s tem, da izobrazba širšemu krogu ljudi dolgo časa ni bila dostopna.

Ostanki Celzove knjižnice, ene večjih javnih rimskih knjižnic. Efez, Turčija.
Foto: Wikimedia Commons.

3. Po knjigo v samostan

Do ustanovitve prvih univerz so bili samostani središče srednjeveške učenosti. Samostanske knjižnice so nekatere knjige posojale na dom, večina pa jih je bila na voljo le

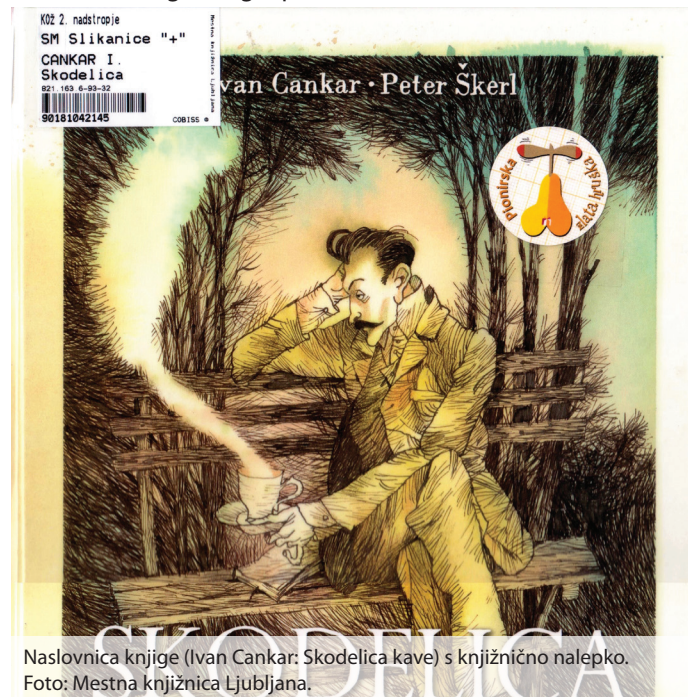
v 4 8 18 1 12 8 8. Uporabnik je knjigo lahko odnesel, če je dal prepisati lasten izvod in pokrtil stroške izdelave, ki so bili vrtooglavi. Dragocenejšje knjige so v knjižnicah zavarovali tako, da so jih na mize ali omare priklenili z debelimi verigami.

Samostanska knjižnica v frančiškanskem samostanu v Kamniku.
Foto: MEGA kviz.

4. Knjižnični popisi

Odkar obstaja knjiga, obstajajo tudi popisi podatkov o njih. Danes knjižnice urejajo sezname s podrobnimi podatki o knjigah v posebne podatkovne zbirke, ki so v elektronski obliki na voljo knjižničarjem in bralcem. Ti 1 18 1 8 nam povedo, kje se posamezna knjiga nahaja, ali je prosta ali izposojena, pa tudi, kdo jo je napisal, kdo izdal, koliko strani ima in še mnogo drugih podrobnosti.

Naslovnica knjige (Ivan Cankar: Skodelica kave) s knjižnično nalepkom.
Foto: Mestna knjižnica Ljubljana.

5. Nezaželene knjige

Nekateri posamezniki, ki so želeli svoja dognanja in ideje širiti med ljudi, so se skozi različna obdobja zgodovine srečevali s prepovedmi in omejitvami pri objavi svojih del. Ta so bila označena kot versko, moralno ali politično neustrezna. Takšne

knjige so bile cenzurirane, zaplenjene ali celo uničene. V nevarnem položaju so se znašli tudi nekateri pisci; za objavljeno vsebino so lahko odgovarjali z življenjem! Na enega izmed seznamov prepovedanih knjig in celo med najnevarnejše pisce je bil uvrščen Primož .

Škof Tomaž Hren je bil eden najbolj zagretil protireformatorjev. Na njegov ukaz so v Ljubljani požgali več vozov protestantskih knjig, predvsem slovenskih. Foto: Wikimedia Commons.

6. Dragoceni zakladi

Starejša knjižna dela, ki so bila varno skrita pred načrtnim uničenjem ali pa so se kljub zobu časa uspela ohraniti do današnjih dni, so dragocenosti v svetovnem merilu. Prvi izvodi Biblije na primer so ohranjeni samo v 50 primerkih in imajo vrednost več milijonov evrov! Unikate in redke knjige navadno hranijo knjižnice in zbiratelji, nekatere pa so celo naprodaj in jih lahko kupiš v .

7. Skrb za knjige

Redke in unikatne knjige zahtevajo najskrbnejšo obravnavo. Hranjene so pod posebnimi pogoji, kjer je minimalna možnost, da bi nanje vplivala temperatura, svetloba, vlaga in drugi škodljivci. Pri rokovanju s tem gradivom si nadenemo . Kar najboljše pogoje pa je potrebno zagotoviti tudi za knjige, ki so danes nove. Knjige niso zgolj listi papirja, pač pa prave zakladnice, ki bogatijo naše znanje, domišljijo in notranji svet, v njih je shranjena zgodovina in zabeleženi spomini.

Previdno pri rokovanju z dragocenimi knjigami. Foto: Mestna knjižnica Ljubljana.

8. Prve knjižnice v Sloveniji

Prve zasebne knjižnice v današnji Sloveniji so nastale na domovih izobraženih in premožnih posameznikov. Med bogatejšimi sta bili knjižnici Janeza Vajkarda Valvasorja in Žige Zoisa. Prva javna knjižnica v Ljubljani in hkrati na območju današnje Slovenije je bila deželna Študijska knjižnica. Iz nje se je razvila Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, ki je največja knjižnica v Sloveniji. Načrte zanjo je naredil svetovno priznani arhitekt Jože Plečnik in je zaščitena kot kulturni

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Foto: Wikimedia Commons.

Viri:

- Ahačič, K. (2015). *Jezični možje: zgodba o slovenskem jeziku*.
- Trubar, P. (2008). *Primož Trubar.doc: za domišljjsko potovanje in domače branje*.
- Stepančič, D.; Čušin, G. (2017). *Mulc odkriva Sveto pismo*.

Končno geslo

našel jo boš, ak
nisi zaspan.

Ime in priimek

Ime OŠ

Naslov OŠ ali domači naslov

Rešitev oddaj v svoji knjižnici ali jo pošlji na naslov:
MKL, Pionirska – center za mladinsko književnost in knjižničarstvo,
Kersnikova 2, 1000 Ljubljana s pripisom »Za MEGA kviz«

